

Кучеренко С.М., Кучеренко Н.С.

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Постановка проблеми. Службова діяльність офіцера рятувальника ДСНС України завжди пов'язана з екстремальними умовами, елементами ризику, можливістю отримати травму, шкоду для здоров'я, втратити життя. Навіть повсякденна діяльність проходить в умовах впливу багатьох несприятливих факторів - монотонії, депривації тощо, які визивають зниження адаптаційних можливостей, психічне напруження, психічні розлади, що приводить до зниження працездатності. Проведений аналіз службової діяльності показує, що в сучасний час офіцер рятувальник переважно зосереджуються на вирішенні типових, нормативних професійних функцій та завдань, тобто виконавчий стороні, при їх виконанні у структурі професіоналізму офіцерів переважає професійна компонента знань, психологічним складовим не приділяється достатньої уваги, що негативно впливає на ефективність праці. Зумовлюється це тим, що існують протиріччя між вимогами реальної праці у частинах ДСНС України та організацією навчально-виховного процесу у вищих військових начальних закладах (ВВНЗ).

Виклад основного матеріалу. Дослідженню цієї проблеми присвячені праці О. В. Барабанщикова, С. П. Бочарової, А. М. Зельницького, В. О. Лефтерова, Г.В. Ложкіна, В.І. Осьодла, І.І. Приходька, В.В. Стасюка, О.В. Тімченка, В.В. Ягупова, де висвітлюються такі причини зниження успішності професійної підготовки офіцерів, як: відставання вимог сучасної освіти від стану та потреб дійсності, технології навчання, структура змісту навчання мають незначну адаптацію до потреб вищої військової освіти, неоптимальні міждисциплінарні зв'язки, недоліки професійного відбору тощо. Також до них відносять: недостатню повноту деяких дидактичних форм та неоднозначність психолого-педагогічних підходів формування психологічної готовності майбутнього офіцера до складної, різнобічної професійної діяльності, здійснення ознайомлення з предметом майбутньої діяльності

курсантів та подальшим його вивченням переважно у дистанційній формі, відсутність цілісної інформації в навчальному процесі про явища і процеси, з якими має справу офіцер в реальних умовах діяльності, складність котрих вимагає самостійного орієнтування в вирішенні різних професійних проблем, відсутність у молодих офіцерів необхідного досвіду та ін.

Вирішення цього завдання складається з удосконалення змісту та підвищення якості навчально-виховного процесу у ВВНЗ, надбанні курсантами уявлення про зміст і особливості спеціальності, формування необхідного рівня професійних знань, умінь та навичок, посилені спрямованості на професійну службову діяльність, що в подальшому повинно визначати успішність виконання службової діяльності.

Актуальність проблеми, яка досліджується полягає в тому, що зміни в суспільстві, сучасні знаряддя, засоби, умови, середовище праці вимагають від вищої освіти формування у майбутнього офіцера всебічного досвіду, динамічної підготовки, оптимального психічного ресурсу, що дозволить йому ефективно вирішувати професійні проблеми в різних умовах діяльності, при цьому не зупинятися у своєму розвитку, як особистісному, так і професійному. Тобто термін його адаптації до реальних умов службової діяльності повинен бути незначним, не потрібна додаткова професійна підготовка, рівень розвитку професійно важливих якостей дозволяти успішно виконувати професійні функції протягом тривалого часу.

Висновки. Проведений аналіз показує, що основним напрямком системи підготовки у ВВНЗ є показники успішності навчання фахівців, пріоритет у службової підготовці офіцерів зміщений у бік їх когнітивної складової. Однак не звертається належної уваги на формування у курсантів професійної мотивації, необхідного рівня розвитку професійно значущих якостей, спеціальних здібностей, професійного мислення, ціннісних орієнтацій та деяких інших психологічних особливостей, які забезпечують ефективність виконання завдань у складних умовах службової діяльності в екстремальних умовах. У кращому разі вони розглядаються як супутні або другорядні за значущістю.

Також, необхідно зазначити, що в багатьох дослідженнях визначається розбіжність показників ефективності виконання професійних функцій в реальних умовах з високими показниками успішності навчання. Здебільшого це пов'язане з тим, що не співпадають критерії оцінювання теоретичної підготовки і виконання реальних професійних завдань. На вирішення цієї проблеми будуть спрямовані наші подальші дослідження.

Література

1. Боснюк В. Ф. Психологічні особливості професійної відповідальності рятувальника / В. Ф. Боснюк // Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць НУЦЗУ. - Харків, - 2016. - Вип.20.- С. 15-22.
2. Кучеренко Н. С. Нервово-психічна стійкість як один з факторів психологічного забезпечення службово-бойової підготовки майбутніх офіцерів внутрішніх військ України / Н. С. Кучеренко // Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць НУЦЗУ. - Харків, - 2014. - Вип.16.- С. 117-125.
3. Кучеренко С. М. Деякі сучасні підходи до психологічного забезпечення професійної діяльності рятувальників ДСНС України / С. М. Кучеренко // Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць НУЦЗУ. - Харків, - 2014. - Вип.16.- С.125-132
4. Основи психологічного забезпечення діяльності МНС: [підручник] / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка – Харків: Вид-во УЦЗУ, 2009. - 217 с.
5. Осьодло В. І. Психологія професійного становлення офіцера : [монографія] / В. І. Осьодло. – К.: «Золоті Ворота», 2012. – 463 с.
6. Приходько І. І. Професійний психологічний відбір майбутніх офіцерів внутрішніх військ МВС України: [монографія] / І. І. Приходько– Х.: Акад. ВВ МВС України, 2008. – 190 с.